

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-ND 4.0 International) license <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0>

p-ISSN 0551-911X, e-ISSN 2353-8104

Received: 24 Nov 2025

Revised: 20 Dec 2025

Accepted: 23 Dec 2025

Published: 30 Mar 2026

<https://doi.org/10.21697/pk.2026.69.1.01>

ARKADIUSZ DOMASZK SDB

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

a.domaszko@uksw.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-7118-3102>

MAGISTERIUM KOŚCIOŁA WOBEC ŚWIATA CYFROWEGO – *ANTIQUA ET NOVA*

Treść: Wstęp: 1. Magisterium Kościoła a Internet – szkic problematyki; 2. Uprzednie wypowiedzi Magisterium Kościoła na temat sztucznej inteligencji; 3. *Antiqua et nova* zarys dokumentu; 4. Wybrany obszar szczególnie: edukacja i uczelnie wyższe; 5. Refleksja końcowej części *Antiqua et Nova*; 6. Prawo kanoniczne a sztuczna inteligencja – pierwsze pytania; Zakończenie

Wstęp

Tematyka sztucznej inteligencji (=AI) kojarzy się głównie z przestrzenią nowych technologii. Jednakże są to zagadnienia istotnie wpływające na funkcjonowanie całego ludzkiego świata. Oczywiście jest zatem, że także Kościół katolicki aktywnie włącza się do współczesnej dyskusji na ten temat, aby z perspektywy teologicznej rozebrać dynamicznie rozwijający się świat cyfrowy. W tym kontekście powstała nota *Antiqua et Nova* opublikowana 28 stycznia 2025 r.

Jej wydanie poprzedza wieloletnie już nauczanie Magisterium Kościoła na temat Internetu i jego wykorzystania. Po szkicowym przybliżeniu dokumentów kościelnych traktujących o Internecie, w dalszej części opracowania zostaną zarysowane wypowiedzi Magisterium na temat AI. Najpierw te, które poprzedziły *Antiqua et Nova*, następnie będzie przybliżona treść noty z 2025 r., ze zwróceniem

uwagi na część dotyczącą edukacji. Rozważania dotyczące systemów AI, w perspektywie nauczania kościelnego, należy z kolei odnieść do wymiaru prawnokanonicznego, co będzie stanowiło ostatnią część opracowania. Treść artykułu to próba spojrzenia na możliwości i wyzwania AI, w perspektywie Magisterium Kościoła. A także pierwsze postawienie pytań, czy i w jakim zakresie nowe technologie AI są przestrzenią badawczą dla prawa kanonicznego.

1. Magisterium Kościoła a Internet – szkic problematyki

Historia Internetu rodziła się w kontekście wojskowości i potrzeb amerykańskiej armii. Stopniowo nowa forma komunikacji stawała się dostępna dla środowisk naukowych, a od lat dziewięćdziesiątych dla szerokich mas użytkowników. Bardzo szybko tę nową rzeczywistość medialną zauważył Kościół katolicki. Magisterium Kościoła miało już za sobą uprzednią długą drogę rozpoznawania i następnie współpracy ze środkami komunikacji społecznej oraz wykorzystania mass mediów do ewangelizacji.

Pierwszym sygnałem zauważenia sieci cyfrowej było użycie nowych terminów przez papieża Jana Pawła II w orędziu papieskim na Światowy Dzień Środków Przekazu w 1990 r. (Giovanni Paolo II, 1990); orędzie nosiło tytuł: „Misja Kościoła w erze komputerów”, a w treści występowały takie zwroty jak: „komputerowe techniki telekomunikacji” i „nowa kultura komputerów”. W dominującym dziś świecie obrazów medialnych symbolicznym gestem otwarcia się Kościoła na Internet było podpisanie przez Jana Pawła II w 2001 r. adhortacji *Ecclesia in Oceania*. Papież wobec przedstawicieli mediów sygnował, a następnie rozesłał pocztą elektroniczną tekst adhortacji (Jan Paweł II, 2002).

W kolejnych latach wypowiedzi dotyczące Internetu zaczęły się pojawiać w różnorodnym kontekście w dokumentach kościelnego nauczania (Kloch 2003, 67-83; Kloch 2013; Domaszek 2013a; Santoro, Palumbo and Gravino 2024). Bezpośrednio temu nowemu narzędziu komunikacji poświęcone były dwie instrukcje Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu z 2002 r. (Etyka w Internecie, Kościół a Internet).

Nie wchodząc w szczegóły różnych wypowiedzi Magisterium Kościoła na temat samego Internetu i jego zastosowania, co jest już omówione w literaturze przedmiotu, należy podkreślić otwartość Kościoła na nowe narzędzie komunikacji, a wręcz szybkość jego zaawansowania przez pasterzy Kościoła. Tym bardziej że Kościół przepowiada Ewangelię, wykorzystując w tym celu wszystkie dostępne narzędzia komunikacji:

Kościół, któremu Chrystus Pan powierzył depozyt wiary, aby – mając pomoc Ducha Świętego – święcie strzegł prawdy objawionej, wnikliwie ją badał, wiernie głosił i wykładał, ma obowiązek i przyrodzone prawo przepowiadania Ewangelii wszystkim narodom, niezależnie od jakiegokolwiek ludzkiej władzy, także z zastosowaniem odpowiednich dla siebie środków społecznego przekazu (kan. 747 § 1).

Należy też podkreślić, że nauczanie kościelne nie tylko zauważało możliwości, jakie stwarza Internet, w tym także potencjał do zastosowania na polu ewangelizacyjnym (Domaszk 2013b, 81-95). Nauczanie Magisterium było i jest całościowym spojrzeniem, więc wskazuje m.in. na moralne i etyczne uwarunkowania powiązane z Internetem. Tak na pozytywne, jak i na negatywne aspekty cybersieci.

Dla oceny Internetu, w opinii Magisterium Kościoła, kluczowe jest odniesienie do osoby i wspólnoty. Kościół, utrzymując dialog ze współczesnym światem, przypomina zarazem, że człowiek i dobro wspólne są zawsze celem i miarą stosowania środków społecznego przekazu (Etyka w Internecie 3; Benedictus XVI 2009). A etyczny wymiar Internetu łączy się z cnotą solidarności. Łączenie solidarności z rozwojem technologicznym umożliwia integralny rozwój osoby oraz prowadzi do rozwiązania wielu ludzkich problemów (Etyka w Internecie 5).

Nie rozwijając refleksji nad wręcz rozkwitem Internetu i jego znaczeniem, także dla misji ewangelizacyjnej, trzeba stwierdzić, że Kościół katolicki jest widocznym i aktywnym partnerem w dialogu ze współczesnym światem. Nie z pozycji dyktowania decyzji i wyborów,

ale jako podmiot pomocny, by wskazywać kryteria etyczne i moralne, które odnoszą się zarówno do wartości ogólnoludzkich, jak i chrześcijańskich (Etyka w Internecie 18). Kościół pomaga w stawianiu ważnych pytań wobec cybersieci i jej używania, aby służyło to dobru samego człowieka.

Cyfrowa forma zapisywania, przekształcania i przekazywania informacji, przyniosła wręcz rewolucyjne zmiany i konsekwencje dla jednostek, narodów i świata (Etyka w Internecie, 2). Między innymi zanika klasyczny podział na tych, którzy wytwarzają informację, i tych, którzy ją odczytują (konsumenci, odbiorcy), zwłaszcza w przestrzeni współczesnych sieci społecznych (Benedictus XVI 2011). Można mówić o rewolucji w sferze mediów i obrotu informacją, czy wręcz, podążając za ideą McLuhana, uznać, że nastąpiła nowa epoka w komunikacji społecznej oraz rozwoju tzw. globalnej wioski (Lewek 2003, 43-45). Zaistnienie Internetu nie było tylko powstaniem nowego narzędzia komunikacji międzyludzkiej, ale wprowadziło nową jakość, która połączyła dotychczas istniejące sposoby komunikacji. Internet wykracza poza „technologię” lub tylko techniczne ujęcie tej rzeczywistości: sam stał się nowym środowiskiem kulturowym. A dalszy rozwój, tj. „pojawienie się sztucznej inteligencji stanowi prawdziwą rewolucję poznawczo-przemysłową, która przyczyni się do stworzenia nowego systemu społecznego, charakteryzującego się złożonymi przemianami epokowymi” (Franciszek 2024).

2. Upřednie wypowiedzi Magisterium Kościoła na temat sztucznej inteligencji

Powyższe skrótowe wprowadzenie traktujące o spojrzeniu Magisterium Kościoła na Internet wydaje się konieczne, kiedy chcemy się pochylić nad tym, czym jest AI, w sytuacji, gdy cybersieć jest obszarem występowania AI. W miarę rozwoju narzędzi AI, w środowisku kościelnym pojawiła się dyskusja i refleksja nad nowym zjawiskiem. Należy zauważyć, że zanim ukazała się *Antiqua et nova*, to kwestia ta była przedmiotem różnych upřednich wypowiedzi Magisterium i spotkań akademickich.

Jednym z takich wydarzeń był Kongres, który miał miejsce w 2020 r i został zorganizowany przez Papieską Akademię Życia. Instytucja ta została powołana do istnienia przez Jana Pawła II, następnie przeorganizowana przez papieża Franciszka (Franciscus 2016), który rozszerzył zakres jej funkcjonowania, i od 2016 roku zajmuje się ona także kwestiami rozwoju technologii i jej wpływu na ludzi. Owocem wyżej wspomnianego Kongresu był dokument pt. *Rome Call for AI Ethics*, który stanowi apel w celu wspierania etycznego podejścia do AI, a także promowania wśród organizacji, rządów i różnych instytucji poczucia wspólnej odpowiedzialności, tak aby innowacje cyfrowe i postęp technologiczny służyły ludzkiemu geniuszowi i kreatywności, a nie stopniowo je zastępowały (Rome Call 2020). Wskazania dokumentu obejmują zalecenia etyczne, edukacyjne i prawne. Pryncypiami powinny być: przejrzystość, by systemy AI były możliwe do wyjaśnienia; integracja, by uwzględnić potrzeby wszystkich ludzi; odpowiedzialność osób projektujących i wdrażających AI; bezstronność; niezawodność; bezpieczeństwo i prywatność użytkowników (Rome Call 2020, 6). Ten wyjątkowy dokument można przyrównać do „konkordatu szczególnego rodzaju” ze środowiskami cyfrowego kontynentu (Santoro, Palumbo and Gravino 2024, 78).

Kościół jest ze swej natury zainteresowany autentycznym i pełnym rozwojem człowieka i wspiera „humanizm ery cyfrowej”. Z przywołanego wyżej dokumentu wynika świadomość, że nowych technologii nie można traktować jedynie jako narzędzi, które mogą szybciej i efektywniej urzeczywistniać określone cele. W związku ze wskazanym Kongresem i publikacją dokumentu, w następnym roku (12.04.2021) powstała Fundacja (RenAIssance Foundation), która upowszechnia przesłanie *Rome Call for Ethics*, tak by promować refleksję antropologiczną i etyczną na temat sztucznej inteligencji i nowych technologii, z wykorzystaniem wiedzy i zaangażowania różnych środowisk naukowych, religijnych i społecznych (Santoro, Palumbo and Gravino 2024, 85-87). Analogicznie do *Rome Call for Ethics*, swoje założenia podstawowe w związku z AI wypracowało środowisko Google, w dokumencie pt. *AI Principles Progress Update 2023* (Santoro, Palumbo and Gravino 2024, 85). Następnie UNESCO

opublikowało własne przewodniki w tej materii, np. *Education in the Age of Artificial Intelligence* (UNESCO 2023a), *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence* (UNESCO 2023b). Zauważyć też należy to, że Rada Unii Europejskiej w 2024 r. zatwierdziła przyjęcie AI Act (*Artificial Intelligence Act*), czyli *Aktu o sztucznej inteligencji* (Przełomowe 2024). W tym ostatnim dokumencie klasyfikuje się technologie AI zależnie od poziomu ryzyka, ustanawia się wymagania dla najbardziej niebezpiecznych systemów; chroni się prawa obywateli oraz zapewnia się o przejrzystości i odpowiedzialności w stosowaniu AI.

Dyskusja w środowisku kościelnym zwraca uwagę na konieczne względem AI odniesienie do przesłanek etycznych, co sprzyja humanizacji nowych technologii oraz chroni ludzi przed swoistą „technologizacją” (AI Research 2024, 7-9). Również chodzi o wskazanie na element ryzyka, powiązany z tzw. dominacją algorytmów oraz realnymi negatywnymi konsekwencjami wpływu technologii na świat człowieka (Wojtecki 2023).

Podjęcie powyższych refleksji przez Papieską Akademię Życia skłoniło papieża Franciszka do wystosowania w 2020 r. pisma dotyczącego AI, w którym docenił podjęte wysiłki i przesłanie płynące z dokumentu *Rome Call for AI Ethics* (Francesco 2020). Następnie Franciszek w 2023 r. zabrał głos na temat relacji pomiędzy osobą ludzką, nowymi technologiami i dobrem wspólnym (Franciscus 2023). Papieskie wypowiedzi podkreślają troskę o moralny wymiar rozwoju AI oraz pokazują zaangażowanie kościelnych instytucji i wielu współczesnych naukowców na tym polu (Santoro, Palumbo and Gravino 2024, 69-76; Siepert 2025a, 47-60).

Z kolei podczas spotkania Przywódców Forum Międzyrządowego G7 w czerwcu 2024 r. papież podjął temat wpływu AI na przyszłość ludzkości (Franciszek 2024). Narzędzia AI są postrzegane ambiwalentnie: z jednej strony fascynują możliwościami, a z drugiej rodzą lęk przed negatywnymi konsekwencjami. Postrzeganie AI nie może ograniczać się do traktowania tej rzeczywistości jako nowego tylko narzędzia. Człowiek w swojej twórczości i jakby „przekraczaniu samego siebie” na różne sposoby może korzystać z narzędzi, nie zawsze

ukierunkowanych na dobro. I jak zauważył papież: „Sztuczna inteligencja jest jednak narzędziem jeszcze bardziej złożonym. Powiedziałbym wręcz, że jest to narzędzie *sui generis*” (Franciszek 2024). Problemem jest także możliwa autonomiczność narzędzia i dokonywanie wyborów opartych na algorytmach. Dlatego papież Franciszek stwierdził następnie: „Potrzebujemy gwarancji i ochrony pewnej przestrzeni znaczącej kontroli dokonywanej przez istoty ludzkie, nad procesem wyboru programów sztucznej inteligencji: chodzi w tym o samą godność ludzką” (Franciszek 2024). Wciąż nowe programy AI powinny być narzędziami do budowania dobra, które jest ukierunkowane na dobro każdego człowieka (AI Research, 43-68), więc koniecznie powinny być inspirowane etycznie.

Problematyka AI dotyczy także takiego dobra, jakim jest pokój. Papież Franciszek wystosował orędzie na Światowy Dzień Pokoju w 2024 r. pt. „Sztuczna inteligencja i pokój” (Franciscus 2024a). Także w tym wystąpieniu zauważa się elementy pozytywnego zastosowania narzędzi AI, ale i potencjalne zagrożenia. W swoim orędziu Franciszek zwrócił też uwagę na utrwalenie w języku potocznym zwrotu *sztuczna inteligencja* dla określenia nowych narzędzi i technologii. A przecież jest to tylko częściowe odwzorowanie i analogia do ludzkiej inteligencji. W aksjologicznym i odpowiedzialnym wykorzystaniu AI nie można poprzestać jedynie na etycznym działaniu poszczególnych ludzi; konieczne jest również budowanie organów i struktur, które będą studiowały pojawiające się kwestie etyczne i chroniły prawa osób korzystających z systemów AI. Studium wymaga m.in. kwestia maszyn posiadających zdolność uczenia się automatycznego (*machine learning*) oraz głębokiego uczenia się (*deep learning*). Nowe rozwiązania technologiczne wpisują się w kwestię budowania pokoju, są też wyzwaniem dla edukacji i prawa międzynarodowego.

Innym przykładem papieskiego nauczania z 2024 r. jest Orędzie na 58 Dzień Środków Społecznego Przekazu, pt. „Sztuczna inteligencja i mądrość serca: dla komunikacji w pełni ludzkiej” (Franciscus 2024b). Sztuczna inteligencja znacząco wpływa i zmienia samą komunikację oraz obieg informacji. W tej sytuacji mądrość ludzkiego serca pozwala zinterpretować wszelkie nowe pomysły technologiczne

i budować komunikację prawdziwie ludzką. I tak jak w orędziu na Światowy Dzień Pokoju z tego samego roku, papież zauważył pozytywne i negatywne strony nowych technologii oraz trudności z terminem „inteligencja” w tym połączeniu. Skokowy rozwój AI wymaga refleksji oraz działań prewencyjnych, gdyż „algorytmy nie są neutralne” (Franciscus 2024b). Wobec wielu pytań i wyzwań, należy szukać Mądrości, w jej głęboko chrześcijańskim znaczeniu: „To człowiek decyduje, czy stać się pokarmem dla algorytmów, czy też karmić swoje serce wolnością, bez której nie wzrastamy w mądrości” (Franciscus 2024b).

Wybór papieża Leona XIV 8 maja 2025 r. w jakimś mierze wpisuje się w kontynuację poprzedniego pontyfikatu. W swoim pierwszym przemówieniu do kardynałów 10 maja 2025 r. papież wyjaśnił przyjęte imię i nawiązując do nauczania społecznego Leona XIII, wskazał następnie na kwestię AI:

dziś Kościół dzieli się z wszystkimi swoim dziedzictwem nauki społecznej, aby odpowiedzieć na kolejną rewolucję przemysłową i rozwój sztucznej inteligencji, które stawiają nowe wyzwania w zakresie obrony godności ludzkiej, sprawiedliwości i pracy (Leon XIV 2025a).

Z kolei podczas spotkania z przedstawicielami mediów Leon XIV po raz kolejny zwrócił uwagę na rozwój AI jako jedno z kluczowych wyzwań współczesnego świata: „Myszę tu szczególnie o sztucznej inteligencji, z jej ogromnym potencjałem, która wymaga jednak odpowiedzialności i rozeznania, aby właściwie ją wykorzystać dla dobra wszystkich, tak aby mogła przynosić korzyści dla ludzkości” (Leon XIV 2025b). Komunikacja więc i nowe technologie powinny służyć pokojowi, nadto same narzędzia komunikacji nie powinny zastępować relacji międzyludzkich ani godności człowieka. Papież stwierdził w swym przemówieniu: „Komunikacja bowiem nie jest tylko przekazywaniem informacji, ale także tworzeniem kultury, środowisk ludzkich i cyfrowych, które stają się przestrzeniami dialogu i konfrontacji” (Leon XIV 2025b). Na potrzebę dyskusji nad AI

w świetle przesłanek etycznych i poszukiwania prawdziwego dobra, Leon XIV wskazał również, zwracając się do uczestników konferencji w Rzymie w czerwcu 2025 r. (Leon XIV 2025c).

Warto też zwrócić uwagę, że w Roku Jubileuszowym 2025, wśród wielu innych wydarzeń Stolica Święta zaplanowała bezprecedensowe spotkanie dla influencerów i misjonarzy cyfrowych (28 i 29 lipca). Świat cyfrowy tworzy nowe kategorie osób, wśród nich są także influencerzy, dla których wiara katolicka jest istotna (Weresa and Przybysz 2025). Na spotkaniu w Rzymie papież Leon XIV skierował do tego środowiska swoje przesłanie (Leon XIV 2025d). Nie zabrakło w nim nawiązań do AI. „Dzisiaj żyjemy w kulturze, w której wymiar technologiczny jest obecny niemal we wszystkim, zwłaszcza że powszechne stosowanie sztucznej inteligencji będzie znakiem nowej ery w życiu poszczególnych osób i całych społeczeństw. Jest to wyzwanie, któremu musimy stawić czoła: chodzi o refleksję nad autentycznością naszego świadectwa, nad naszą zdolnością do słuchania i wypowiadania się, nad naszą zdolnością do zrozumienia i do bycia zrozumianym” (Leon XIV 2025d). Rozwój nowych systemów AI jest bardzo radykalną zmianą technologiczną, która przemienia współczesną kulturę ludzką, ale nade wszystko powinna ona służyć człowiekowi (Bioetyk 2025).

3. *Antiqua et nova* – zarys dokumentu

Kolejny rozdział refleksji nad AI przyniosła nota z 2025 r.: *Antiqua et Nova*, co ciekawe, opublikowana we wspomnienie liturgiczne św. Tomasza z Akwinu, wielkiego filozofa, teologa i zarazem doktora Kościoła. Ten pogłębiony głos Magisterium Kościoła zaprezentowała Dykasteria ds. Kultury i Edukacji oraz Dykasteria Nauki Wiary. Pierwsza z wymienionych, zgodnie z konstytucją o Kurii Rzymskiej, działa na rzecz rozwoju wartości ludzkich w kontekście antropologii chrześcijańskiej, tak aby to służyło naśladowaniu Jezusa Chrystusa (Franciscus 2022, art. 153 § 1). W jej ramach Sekcja do spraw Kultury promuje i wspiera stosunki między Stolicą Świętą a szeroko rozumianym światem kultury, wychodząc naprzeciw i konfrontując się z różnorodnymi wymaganiami, zachęcając do dialogu, do wzajemnego

oddziaływania i obustronnego ubogacania się (Franciscus 2022, art. 154). Drugim współautorem zbiorowym była Dykasteria Nauki Wiary, do której należy troska o integralność katolickiej nauki o wierze i moralności w oparciu o depozyt wiary, a także poszukiwanie coraz głębszego zrozumienia nowych zagadnień (Franciscus 2022, art. 69). W ramach Dykasterii Nauki Wiary funkcjonuje Sekcja Doktrynalna, która wspiera i promuje naukę oraz refleksję nad rozumieniem wiary i obyczajów, aby w świetle wiary udzielić odpowiedzi na nowe pytania i kwestie, które pojawiają się wraz z postępem nauk i rozwojem cywilizacji – omawianą notę podpisał sekretarz Sekcji Doktrynalnej (Franciscus 2022, art. 71). Na rangę noty wskazuje także i to, że papież Franciszek udzielił audiencji prefektom i sekretarzom obu Dykasterii, zatwierdził notę i zarządził jej publikację.

Sztuczna inteligencja jest nowym wyzwaniem dla współczesnego świata i dla Kościoła, dlatego nie powinno dziwić opublikowanie noty na ten temat. I choć nie można oczekiwać, aby w treści dokumentu zostały poruszone wszystkie możliwe wątki, to stanowi on istotne spojrzenie na AI z punktu widzenia refleksji katolickiej, w wybranych aspektach. Już w ramach Wstępu do dokumentu zwrócono uwagę na to, że człowiek od początku stworzenia jest wezwany do „uprawiania” i „doglądania” ziemi (Rdz 2, 15; AeN 24-25), co oznacza również odpowiedzialne korzystanie z rozumu i zdolności technicznych w służbie stworzonemu światu. W dyskusji nad AI nie można pominąć aspektu antropologicznego i etycznego (AeN 5). Namysłu wymaga potencjalna autonomiczność nowych narzędzi, które, jeśli mogą same się uczyć, to prowadzą do możliwego zaciemnienia prawdy, np. odróżnienia autorstwa tekstów czy obrazów. Znaczące i epokowe zmiany, jakie mogą wprowadzić narzędzia AI, wymuszają stawianie pytań o ich konsekwencje.

Jednym z pytań fundamentalnych jest kwestia, czym jest inteligencja i mądrość, ta prawdziwie ludzka i ta określana jako „sztuczna inteligencja” (Pańpuch 2025, 214-244). Zarysowaniu tego, czym ona jest, poświęcono osobny punkt w nocie (AeN 7-12). Podstawą dla narzędzi AI jest wnioskowanie statystyczne i analiza ogromnych zbiorów danych, w mniejszym stopniu dedukcja logiczna. Oprócz

wielu szczegółowych zadań, które można przydzielić systemom AI, mówi się także o „sztucznej inteligencji ogólnej” (*Artificial General Intelligence*), czyli jednym systemie, „który potrafiłby funkcjonować we wszystkich obszarach poznawczych i wykonywać każde zadanie, jakie jest w zasięgu ludzkiego umysłu” (AeN 9). Jednakże należy odróżnić inteligencję ludzką od tej „sztucznej”, gdyż „w przypadku człowieka inteligencja jest (...) zdolnością związaną z integralnym wymiarem osoby, podczas gdy w kontekście AI jest ona rozumiana w sposób funkcjonalny” (AeN 10). Choć AI może wykonywać bardzo skomplikowane działania (obliczenia), to jednak nie jest zdolna do ludzkiego myślenia.

Powyższe stwierdzenia autorzy noty zestawili z bogactwem myśli i tradycji filozoficznej oraz teologicznej, w tym zdefiniowania rozumności człowieka oraz komplementarnych kategorii „rozumu” (*ratio*) i „intelektu” (*intellectus*) (AeN 13-14; AI Research 69-105; Skrzydlewski 2025, 259-279). Osoba ludzka korzysta ze swoich zdolności intelektualnych, łącząc w sobie wymiar materialny (wcielenie) i duchowy. Chodzi także o podkreślanie godności osoby ludzkiej: „W tej wizji godność odnosi się nie tylko do duszy, ale i do osoby jako nierozdzielnej jedności, a zatem jest również nieodłączna od jej ciała, które na swój sposób uczestniczy w byciu obrazem Boga osoby ludzkiej i jest również ono powołane do udziału w chwale duszy w boskiej szczęśliwości” (DI 8; FT 213). Będąc zakorzenionym w swej cielesności, człowiek i jego dusza przekracza zarazem świat materialny.

Dla zrozumienia dyskusji nad inteligencją należy także zauważyć relacyjność osoby ludzkiej (DI 26-27). Ludzie są ukierunkowani na innych, także na Boga. Z tego wynikają różne konsekwencje, jak i to, że kontakt z awatarem chatbota nie jest w pełni ludzką relacją. Przykładowo, można zbudować program służący do rozmowy ze świętymi, jak „Saint Chat”, tj. „rozmowy” z Pawłem, Augustynem, Hieronimem (Święty 2025). Jednak to nie to samo, co modlitwa ukierunkowana na świętych, czy sięgnięcie do wielkich dzieł napisanych przez katolickich autorów. Cyfrowe narzędzie nie może zastąpić prawdziwej relacji oraz modlitwy. „W centrum trzeba zawsze stawiać osoby zdolne do rozumienia, osądzania, decydowania i kochania,

a maszyny traktować jako narzędzia podporządkowane prawdzie i dobru wspólnemu. Świety może wstawiać się za nami, serwer nie” (Świety 2025). Świat cyfrowy służy komunikacji, ale też może tworzyć iluzję spotkania osób. „Kontakty wirtualne, które zwalniają ze zmuśnego pielęgnowania przyjaźni, ze stabilnej wzajemności, a także z dojrzewającej z czasem zgodności, mają pozory kontaktów towarzyskich” (FT 43).

Przypomniana relacyjność osoby otwiera ją następnie na prawdę, na jej poznawanie: „Ludzka inteligencja jest ostatecznie »danym przez Boga narzędziem poznawania prawdy«” (AeN 21). Ludzka inteligencja jest więc całościowym i integralnym ukierunkowaniem na świat, w którym żyje osoba. „W tym kontekście inteligencja ludzka ukazuje się wyraźniej jako zdolność stanowiąca integralną część sposobu, w jaki cała osoba angażuje się w rzeczywistość. Prawdziwe zaangażowanie wymaga objęcia całej pełni własnego bytu: duchowego, poznawczego, cielesnego i relacyjnego” (AeN 26; Gliniecki 2025, 245-258).

Powyższe zarysowanie natury ludzkiej inteligencji prowadzi do określenia granic między nią a AI. Jakkolwiek systemy AI w oparciu o osiągnięcia technologiczne mogą naśladować niektóre działania związane z racjonalnością, to jednak ograniczają się do wykonywania określonych zadań, realizacji wyznaczonych celów, podejmowania decyzji na podstawie danych ilościowych i logiki obliczeniowej. Mimo iż AI jest doskonała, to pozostaje „zasadniczo ograniczona do sfery logiczno-matematycznej, co wiąże się z jej wewnętrznymi ograniczeniami. Natomiast inteligencja ludzka rozwija się w sposób organiczny wraz ze wzrostem fizycznym i psychicznym człowieka oraz jest kształtowana przez niezliczone doświadczenia przeżywane w ciele” (AeN 31). Człowieka kształtują różne doświadczenia związane z jego cielesnością: jak bodźce sensoryczne, reakcje emocjonalne, interakcje społeczne, unikalny kontekst każdego momentu życia ludzkiego. Zdolności obliczeniowe AI nie stanowią pełni ludzkiego umysłu, który jest bogatszy również o rozeznanie moralne i możliwość nawiązywania autentycznych relacji (AeN 31-32). Następnie inteligencja człowieka łączy się z indywidualną historią intelektualnego

i moralnego rozwoju konkretnej osoby, co w znaczący sposób formuje postrzeganie przez nią rzeczywistości. Rozwój osoby kształtuje też jej intuicję w odbieraniu i postrzeganiu świata.

W chrześcijańskiej koncepcji osoby ludzkiej podkreśla się jej godność, nawet gdyby konkretny człowiek nie mógł korzystać z pełni swoich możliwości intelektualnych, jak w wieku dziecięcym lub starszym, w sytuacji choroby lub niepełnosprawności (DI 8-9, 53-54); podczas gdy bezkrytyczne przyjmowanie AI może redukować tę godność, przez sprowadzenie wszystkiego do wizji funkcjonalistycznej, w której wartość osoby ocenia się na podstawie wykonywanej przez nią pracy (AeN 34). W konsekwencji, z chrześcijańskiej perspektywy, samo użycie słowa „inteligencja” w odniesieniu do AI jest mylące i grozi przeoczeniem tego, co jest najcenniejsze w każdej osobie ludzkiej; dlatego „AI nie powinna być postrzegana jako sztuczna forma inteligencji, lecz jako jeden z jej produktów” (AeN 35).

Narzędzia AI są wytworem ludzkiego działania, w konsekwencji powinny być poddane ocenie etycznej (AeN 36-42). Jak każde narzędzie i technologia mogą przynieść dobre owoce, ale również i zagrożenia, także dla świętości i godności człowieka. Z tych powodów Kościół przypomina o moralnej odpowiedzialności osób w zakresie korzystania z systemów AI, uwzględniając ich cele i środki. Odpowiedzialność moralna za systemy AI winna kierować się nade wszystko dobrem człowieka, czemu służy zachowanie „sprawczości” człowieka, jego nadzór nad technologią i owocami AI (AeN 47).

W dalszej części *Antiqua et Nova* jej autorzy przyjrzeni się wybranym zagadnieniom szczegółowym. Chodzi o takie obszary oddziaływania sztucznej inteligencji, jak społeczeństwo; relacje międzyludzkie; gospodarka i praca; opieka zdrowotna; edukacja; dezinformacja, deepfake i nadużycia; prywatność i kontrola; troska o wspólny dom; wojna¹; relacja ludzi z Bogiem. Ze względu na ramy opracowania trudno omówić wszystkie wskazane obszary.

¹ Stolica Święta wystosowała apel do Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych o moratorium na stosowanie broni autonomicznej opartej na sztucznej inteligencji (Address 2025).

4. Wybrany obszar szczególny: edukacja i uczelnie wyższe

Jednym z obszarów, na którym narzędzia AI zaznaczają swoją obecność, jest edukacja, a w jej ramach kształcenie na uczelniach wyższych. Oczywiście jest stwierdzenie, że dzieci i młodzież są tą częścią społeczeństwa, która w prawie naturalny sposób sięga po nowe narzędzia cyfrowe. Jednakże potrzebny jest namysł, aby wszyscy odpowiedzialni za edukację, choć w części wpływali na te wybory ludzi młodych, tak, aby narzędzia AI służyły umacnianiu godności człowieka i promowaniu dobra wspólnego.

Spojrzenie na systemy AI w aspekcie edukacyjnym i zarazem przez pryzmat myśli katolickiej wymaga całościowego ujęcia, ponieważ wyzwanie w tym zakresie jest jednocześnie interdyscyplinarne i międzykulturowe (Santoro, Palumbo and Gravino 2024, 81). Chodzi bowiem o kształcenie całego człowieka, o integralną formację osoby w jej różnych wymiarach (intelektualnym, kulturowym, duchowym), nie jest to tylko intelektualny przekaz wiedzy i umiejętności. Myśl tę obecną w uprzednim nauczaniu Magisterium Kościoła, przypominała zarazem nota *Antiqua et Nova* (GE 1-2; AeN 77-78; kan. 795) jak również papież Leon XIV w liście apostolskim *Kreślić nowe mapy nadziei* (Leon XIV 2025e, 4,2).

W kształtowaniu młodej osoby nieodzowna jest rola nauczyciela i wychowawcy, który nie tylko przekazuje wiedzę, ale także wartości ludzkie, oraz wychowuje. Dokonuje się to m.in. poprzez tworzenie więzi, zaufanie i zrozumienie. „Fizyczna obecność nauczyciela tworzy dynamikę relacyjną, której AI nie jest w stanie odtworzyć – dynamikę, która pogłębia zaangażowanie i wspiera wszechstronny rozwój ucznia” (AeN 79; Siepert 2025a, 55-57).

Tak jak w wielu innych zakresach, w edukacji AI tworzy pozytywne możliwości i jednocześnie zagrożenia. Kościół jest otwarty na to, co wspiera edukację i jej cele, ułatwia dostęp do wiedzy, także tej spersonalizowanej, czy dającej informacje zwrotne, ubogaca proces uczenia albo wspiera tam, gdzie brakuje zasobów edukacyjnych, zawsze jednak łącząc aspekty tworzące całego człowieka. Stąd w nocie wykorzystano obrazową myśl papieża Franciszka, by kształcenie spajało „głowę, serce i ręce” (AeN 78, 81).

Współczesna edukacja musi mierzyć się ze środowiskiem cyfrowym. „Technologie powinny służyć człowiekowi, a nie go zastępować; muszą wzbogacać proces uczenia się, a nie zubażać relacje i społeczności. Uniwersytet i szkoła katolicka pozbawiona wizji narażają się na bezduszny efektywizm, standaryzację wiedzy, która prowadzi do duchowego zbiednienia” (Leon XIV 2025e, 9,1).

W świecie i kulturze ludzkiej bardzo zdominowanej przez cyfrowe narzędzia komunikacji może wystąpić wręcz zaburzone pojęcie czasu i przestrzeni, postrzeganie samego siebie, innych osób i świata, sposobów komunikowania, uczenia się, zdobywania informacji, nawiązywania relacji z innymi. Dlatego nieodzowna jest taka edukacja i taki nauczyciel, który uwzględni faktyczne i potencjalne zależności uczniów od technologii, ich mniejszą zdolność do samodzielnego wykonywania niektórych czynności, a nawet uzależnienie od cyfrowych narzędzi. Zarazem współczesny wychowawca sam powinien się otwierać i kształcić w obszarze nowych narzędzi cyfrowych, unikając swoistej „technofobii”. Środowiska edukacyjne są zobligowane do rozeznawania nowych rzeczywistości (Leon XIV 2025e, 9,2).

W edukacji należy umiejętnie zastosować te systemy AI, które wspierają procesy zdobywania wiedzy oraz rozwijają zdolność krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów. Jednakże problematyczne są programy, które dostarczają już gotowych odpowiedzi, zamiast zachęcać uczniów i studentów do samodzielnego poszukiwania oraz aktywnego pisania tekstów. Chodzi o kształtowanie umiejętności podejmowania rozsądnych i inteligentnych decyzji:

edukacja w zakresie korzystania z form sztucznej inteligencji powinna mieć na celu przede wszystkim promowanie krytycznego myślenia. Konieczne jest, aby użytkownicy w każdym wieku, a zwłaszcza ludzie młodzi, rozwijali umiejętność świadomego i wnikliwego korzystania z danych i treści gromadzonych w sieci lub tworzonych przez systemy sztucznej inteligencji. Szkoły, uniwersytety i towarzystwa naukowe są wezwane do pomocy studentom i profesjonalistom

w uwzględnieniu społecznych i etycznych aspektów rozwoju i wykorzystania technologii (AeN 82).

Zwłaszcza uniwersytety są przestrzenią i środowiskiem, gdzie dokonuje się gwałtowny postęp nauki i techniki. W gronie uniwersytetów te z nich, które noszą miano katolickich (również kościelnych) są jakby szczególnymi laboratoriami. Są to miejsca, w których badania interdyscyplinarne powinny być ugruntowane etycznie, otwierając nowe perspektywy dialogu pomiędzy wiarą a rozumem (AeN 83; SCh; EC; VG).

Edukacja powinna otwierać na prawdę, więc i na prawdziwe informacje. Zatem korzystając z narzędzi AI, należy uwzględnić to, że tego rodzaju programy mogą dostarczać zniekształconych lub sfabrykowanych informacji (tzw. halucynacja AI), na których uczeń lub student nie może polegać (Wojnowski 2025, 303-315). Brak krytycyzmu i bezrefleksyjne przyjęcie wyników „podpowiedzi” AI mogą powielać i legitymizować fałszywe informacje, w tym tak zwane *fake newsy* (AeN 84). Zresztą w nocie osobny punkt poświęcono złożonej problematyce dezinformacji, *deepfaków* i nadużyć w systemach AI (AeN 85-89; DI 61-62. 89).

Konieczne otwarcie na prawdę wymaga, aby w złożonym procesie kształcenia i wychowywania młodych ludzi odpowiednio położyć akcent na sprawę budowania relacji międzyludzkich. Kościół niezmiennie przypomina, że człowiek jest istotą społeczną i nie może żyć ani też rozwijać się bez kontaktów z innymi osobami (GS 12; AeN 56). To prowadzi do tworzenia i poszukiwania relacji wzajemnych, także przez środki komunikacji społecznej. I tu pojawić się może trudność, gdyż nawet najbardziej rozwinięte narzędzia, w tym AI, nie dają pełni spotkania międzyosobowego. Bowiem prawdziwie ludzkie spotkanie między osobami otwiera się na wymianę myśli, przekonań, emocji, relacji, posiadanych doświadczeń, na umiejętność bycia z innymi, dzielenia ich bólu, wymagań i radości (AeN 57-58).

Jest zatem szczególnym wyzwaniem w ogólności, ale także na polu edukacyjnym, kwestia wymiany komunikacyjnej z systemami AI. Zwłaszcza gdy teksty, wypowiedzi, obrazy i inne zaawansowane

wytwory techniczne zaciemniają obraz i utrudniają rozróżnienie tego, co ludzkie, od tego, co sztuczne. Czasem też wręcz dochodzi do antropomorfizacji wygenerowanego interlokutora, z przyczyny zastosowanych narzędzi AI. „Antropomorfizacja sztucznej inteligencji stwarza szczególne wyzwania dla rozwoju dzieci, które mogą przyswajać wzorce interakcji, sprowadzające relacje międzyludzkie do wymiaru użytkowego, podobnie jak w przypadku chatbotów. Takie podejście grozi tym, że młodsze pokolenia będą postrzegać nauczycieli jako dostarczczyeli informacji, a nie jako przewodników, wspierających ich rozwój intelektualny i moralny. Prawdziwe relacje, zakorzenione w empatii i głębokim zaangażowaniu w dobro drugiej osoby, są niezastąpione i kluczowe dla pełnego rozwoju człowieka” (AeN 60). A imitacja osoby w systemach AI, np. przez mimikę, nie uczy empatii, tak istotnej dla relacji międzyludzkiej.

5. Refleksja końcowej części *Antiqua et Nova*

Rzecz technologiczny nieustannie przyspiesza. To oczywiste stwierdzenie dotyczy m.in. systemów AI. Nauczanie Kościoła zauważa ten stan rzeczy oraz akcentuje odpowiedzialność człowieka. Kluczową kwestią jest umiejętność krytycznego myślenia oraz oceny nowych technologii, czy i na ile służą one godności i powołaniu człowieka oraz dobru wspólnemu (Ekspertka 2025); czy można je wykorzystać w pracy duszpasterskiej (Wiecki 2025, 280-286; Siepert 2025b, 287-302). Ocena zastosowania nowych narzędzi cyfrowych, na ile one służą dobru, przynależy do różnych podmiotów, indywidualnych i zbiorowych. To człowiek ostatecznie (nie „maszyna”) ponosi odpowiedzialność moralną za faktyczne zastosowanie narzędzi. Myśl noty Stolicy Świętej w dyskusji nad AI dowartościowuje wszystko to, co jest ludzkie (AeN 111-112), aby nie doszło do redukcjonizmu cyfrowego, w którym liczy się tylko to, co mierzalne, a odrzuca się wszystko inne, a przecież kluczowe dla osoby ludzkiej i jej inteligencji. Kościelna krytyka „paradygmatu technokratycznego” nie jest krytyką rzeczy i technologii, ale zwraca uwagę na sposób, w jaki ludzie z nich korzystają (FT 166).

Prawdziwa mądrość wychodzi poza samo gromadzenie danych, a dotarcie do informacji nie oznacza posiadania mądrości; „Przytłaczający nawał informacji, który nas zalewa, nie oznacza większej mądrości. Nie wytwarza się jej przez niecierpliwe poszukiwania w Internecie, ani nie jest też sumą informacji, których wiarygodność nie jest zapewniona. W ten sposób nie dojrzewa się w spotkaniu z prawdą” (FT 50). Prawdziwa „mądrość jest darem, którego ludzkość najbardziej potrzebuje, aby stawić czoła głębokim kwestiom i wyzwaniom etycznym stawianym przez AI” (AeN 114). Treść noty ukazująca stanowisko Kościoła wobec AI ostatecznie prowadzi do pytania o mądrość, która powinna łączyć się z przykazaniem miłości oraz z troską o najsłabszych i najbardziej potrzebujących. „Z tej perspektywy mądrości wierzący będą mogli działać jako podmioty odpowiedzialne, zdolne do wykorzystywania technologii w promowaniu autentycznej wizji osoby ludzkiej i społeczeństwa, rozumiejąc, że postęp technologiczny jest częścią Bożego planu stworzenia” (AeN 117).

6. Prawo kanoniczne a sztuczna inteligencja – pierwsze pytania

Rozważania teologiczne wokół AI można i należy złączyć z przestrzenią prawa kanonicznego. Prawo kanoniczne bowiem, postrzegane w swojej historii jako „praktyczna teologia”, tak jak w przeszłości, tak i współcześnie bada stronę normatywną: na ile można (istnieje potrzeba lub konieczność) sformułować obligatoryjne przepisy wiążące w Kościele. Choć na obecnym wstępnym etapie jest to bardziej spekulatywne rozważanie, gdyż oprócz wspomnianej Noty z 2025 i przywołanych powyżej innych wypowiedzi Magisterium – przepisów prawa kanonicznego bezpośrednio na temat AI jeszcze nie ma.

Jak zatem systemy AI mają się do prawa kanonicznego, lub odwrotnie: jakie wytyczne tego systemu prawa w przedmiotowym kontekście należałoby sformułować? Analogiczne pytania poczynszy od lat 90. dwudziestego wieku dotyczyły szeroko rozumianego Internetu. Należy zauważyć, że w obowiązującym podstawowym zbiorze prawnym, tj. Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., nie ma nawet słowa Internet.

Jednakże gdy zastosuje się rozszerzającą interpretację obowiązujących norm prawa kanonicznego, to wydaje się, że można wyprowadzić zależności pomiędzy problemami AI a przepisami kościelnymi. Przepisami, które co do zasady przede wszystkim wiążą wiernych i instytucje Kościoła katolickiego (kan. 1), tak, aby wypowiadając się w sprawach dotyczących osoby ludzkiej i kwestii społecznych, chronić jednocześnie podstawowe prawa każdego, uwzględniając perspektywę zbawienia (kan. 747 § 2).

Jednym z ważnych punktów wyjścia do dyskusji, jak łączy się AI z prawem kanonicznym, jest trzecia księga Kodeksu: *Nauczycielskie Zadanie Kościoła*, i w jej obrębie Tytuł IV: *Środki społecznego przekazu, w szczególności książki*. Do pasterzy Kościoła, poczynając od najwyższych struktur, po przełożonych Kościołów partykularnych i innych pasterzy, przypisany jest obowiązek troski i roztropnego wykorzystania środków przekazu społecznego w misji kościelnej: „Pasterze Kościoła, korzystając z prawa przysługującego Kościołowi, powinni dokładać starań, by w wypełnianiu swego zadania wykorzystywać środki społecznego przekazu” (kan. 822§ 1). Skoro w treści normy kodeksowej nie wyszczególniono konkretnych narzędzi komunikacji, to tym bardziej należy mieć na uwadze wszystkie dostępne, również najnowsze, narzędzia techniczne.

Wykorzystanie narzędzi komunikacji w misji Kościoła zakłada określoną perspektywę wyjściową. Stąd omówione już antropologiczne i etyczne założenia warunkują stosowanie nowych systemów AI, co łącznie wymaga studiowania oraz objaśniania. To zaś jest obowiązkiem pasterzy Kościoła: „Pasterze ci mają czuwać nad tym, by wierni byli pouczeni o obowiązku podejmowania współpracy zmierzającej do korzystania ze środków społecznego przekazu w sposób ożywiony duchem ludzkim i chrześcijańskim” (kan. 822§ 2). Tak, aby nowe narzędzia cyfrowe prowadziły do prawdziwie ludzkiej komunikacji, w oparciu o założenia myśli chrześcijańskiej.

Obowiązek pasterzy jest dopełniony zobowiązaniem wszystkich wiernych. Przecież w praktyce liczni wierni już stosują nowe narzędzia AI, czy to w swojej pracy zawodowej, czy także angażując się w misję ewangelizacyjną w cyberprzestrzeni. Ta sytuacja faktyczna

po części łączy się z przesłaniem trzeciej części kan. 822: „Wszyscy wierni, w szczególności zaś ci, którzy mają jakikolwiek udział w organizowaniu albo wykorzystywaniu środków społecznego przekazu, powinni się starać świadczyć pomoc pasterskiej działalności, aby Kościół mógł także poprzez te środki skutecznie wypełniać swoją misję” (kan. 822§ 3). Konieczna jest synergia tego, co jest z jednej strony zobowiązaniem pasterzy, by najpierw zauważyć, a następnie wdrożyć do wykorzystania w służbie Kościołowi – nowe narzędzia komunikacyjne. A z drugiej strony należy wykorzystać olbrzymi potencjał wiernych, czy także szerokiej grupy „ludzi dobrej woli”, do zastosowania systemów AI do misji kościelnej.

W nocy z 2025 r. pośród wielu zakresów stosowania AI zwrócono uwagę na problem prawdy i w związku z tym ewentualnego szerzenia nieprawdy, *fake newsów* i *deepfaków* oraz dezinformacji. W tej sytuacji do pasterzy Kościoła należy czuwanie nad tym, by błędne stwierdzenia – dotyczące zwłaszcza wiary i moralności – nie wprowadzały zamieszania wewnątrz środowiska kościelnego, ale także nie prowadziły do kreowania negatywnego obrazu społeczności eklezjalnej. Dlatego należy przywołać kolejny przepis kodeksowy:

Dla zachowania nieskazitelności prawd wiary i moralności pasterze Kościoła mają prawo i są zobowiązani czuwać, by wiara i obyczaje wiernych nie doznały uszczerbku przez słowo pisane albo użycie środków społecznego przekazu; przysługuje im również prawo domagania się, aby poddawane były ich osądowi pisma mające być wydane przez wiernych, a dotyczące wiary albo moralności, jak również prawo odrzucania pism przynoszących szkodę prawdziwej wierze albo dobrym obyczajom (kan. 823§ 1).

W tym miejscu należy zauważyć, że stosowanie tradycyjnego narzędzia prawnego, jakim było *imprimatur*, używanego do publikacji drukowanych (kan. 824-832), z dużą trudnością można zastosować do publikacji internetowych (Kamiński 2025, 121-122). W dobie rozwijających się nowych form AI, będzie to jeszcze bardziej utrudnione,

jeśli w ogóle możliwe. To jednak nie oznacza, aby nie podejmować dyskusji na ten temat. Można rozważyć uzależnienie stosowania określonych narzędzi cyfrowych w instytucjach katolickich od decyzji osób sprawujących władzę w obszarze kościelnym.

Zobowiązanie pasterzy do czuwania w zakresie prawd wiary i moralności jest po części obowiązkiem najwyższej władzy kościelnej, ale także biskupów, czy to w ramach ich indywidualnych zobowiązań, czy gdy współpracują na synodach lub w obrębie konferencji biskupów. „Obowiązek i prawo, o których mowa w § 1, przysługują biskupom – zarówno pojedynczo, jak i zebranych na synodach lub konferencjach biskupów – w odniesieniu do wiernych powierzonych ich opiece; natomiast najwyższej władzy kościelnej przysługują w odniesieniu do całego Ludu Bożego” (kan. 823§ 2).

Globalna sieć cyfrowa przekracza granice państw oraz poszczególnych Kościołów lokalnych. Z tego powodu prawdopodobnie są potrzebne dyrektywy na poziomie całego Kościoła, więc rozwinięciem noty z 2025 może być w przyszłości dokument w randze dekretu ogólnego lub dyktorium (kan. 29-33). Jednakże z racji praktycznych szczególnie należy rozważyć przygotowanie i publikację dekretów ogólnych lub instrukcji (w ich kanonicznym znaczeniu) na poziomie poszczególnych Kościołów partykularnych oraz konferencji biskupów i w ten sposób dostosować problematykę nowych systemów AI do uwarunkowań lokalnych, analogicznie do normy kodeksowej stanowiącej o głoszeniu nauki chrześcijańskiej za pomocą radia i telewizji, a normowanej przez wytyczne konferencji biskupów (kan. 772§ 2). Z tym że przysze wytyczne nie mogą się zamknąć tylko w odniesieniu do zagadnienia środków komunikacji społecznej. Również chodzi o nowe przepisy, przykładowo dotyczące głoszenia Słowa Bożego, nauczania katechetycznego lub problematyki sakramentów i sakramentaliów.

Nowe narzędzia AI są już zauważalne w przestrzeni edukacyjnej. Aby ich zastosowanie nie było jedynie spontanicznym działaniem uczniów, studentów i nauczycieli, potrzebne są wytyczne. W ramach Kościoła katolickiego chodzi m.in. o szkoły, uniwersytety katolickie i kościelne. Można zauważyć, że jeszcze przed rozkwitem systemów

AI powszechne wykorzystanie narzędzi internetowych również wymagało zajęcia stanowiska. Przykładem szczególnym jest możliwość kształcenia zdalnego (na odległość), na co szczególnie wpłynął okres globalnej pandemii Covid 19. Wspomnieć należy, że Stolica Apostolska wydała odrębny dokument w tej sprawie (Instrukcja 2021).

Przykładem pierwszych kroków w materii uniwersyteckiego wykorzystania AI mogą być zarządzenia na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (=UKSW), na którym funkcjonują cztery wydziały kościelne. Już 25 października 2023 r., korzystając z ustawowej podstawy prawnej (Ustawa 2018, art. 23 ust 1) Rektor UKSW wydał Zarządzenie nr 57/2023 w sprawie wykorzystywania w dydaktyce i nauce narzędzi opartych na sztucznej inteligencji; załącznik do Zarządzenia nosi tytuł: *Rekomendacje dotyczące wykorzystywania w dydaktyce przez studentów, doktorantów oraz nauczycieli akademickich Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie narzędzi sztucznej inteligencji (SI)*. Aby sprecyzować zastosowanie AI w szkolnictwie akademickim, potrzebne jest najpierw określenie języka, czyli wypracowanie słownika pojęć. Następnie chodzi o zarysowanie potencjalnych przestrzeni zastosowania systemów AI w dydaktyce, jak przygotowywanie tekstów przez studentów, translacje językowe, generator pomysłów na wybrany temat, przygotowanie materiałów dydaktycznych przez nauczycieli akademickich, opracowanie konspektów zajęć, testów zaliczeniowych itd. Ze strony nauczycieli i wykładowców należy określać zasady wykorzystania narzędzi AI w związku z zajęciami akademickimi, metodami i formami zaliczeń oraz egzaminów; ale też należy podejmować dyskusję na tematy etyczne i prawne związane z wykorzystywaniem AI, ochroną danych osobowych, ochroną praw autorskich, odpowiedzialnością dyscyplinarną, etyką prowadzenia badań naukowych, zniekształcaniem ludzkiego zachowania, manipulacją i kontrolą społeczną. Z kolei studentów należy zapoznawać z wykorzystanymi narzędziami AI, zachęcać do świadomego i rozważnego stosowania tego rodzaju systemów, z poszanowaniem dla kwestii etycznych i prawnych.

Rektor UKSW wydał kolejne Zarządzenie nr 70/2024 z dnia 8 listopada 2024 r. w sprawie zasad wykorzystywania narzędzi opartych

na sztucznej inteligencji w dydaktyce i nauce oraz Załącznik do tego Zarządzenia pt.: *Ramowa polityka wykorzystania generatorów treści w publikacjach Wydawnictwa Naukowego UKSW i czasopismach wydawanych przez UKSW*. Tak wykładowcy jak i studenci mogą korzystać z różnych generatorów treści, co m.in. porządkuje wymienione Zarządzenie. Nie jest to tylko kwestia zarysowania możliwości, ale również wskazania na obowiązki osób korzystających z systemów AI. Dotyczy to również narzędzi cyfrowych wspomagających proces wydawniczy w ramach publikowania opracowań naukowych, w tym w ramach Wydawnictwa Naukowego UKSW, oraz czasopism powstających na UKSW (wytyczne dla autorów, recenzentów, redaktorów). Zresztą problem powstawania publikacji naukowych, tworzonych z wykorzystaniem AI staje się powszechny i dotyczy różnych środowisk naukowych.

Celem tylko zasygnalizowania możliwych zastosowań AI należy zauważyć, że kwestie relacji osoby do Boga (AI Research 131-144) oraz zagadnienia sakramentalne są bardzo ważne w systemie prawa kanonicznego. Dlatego należy mieć świadomość ewentualnego wygenerowania nieprawdziwych zaświadczeń różnego rodzaju (chrztu, małżeństwa, bierzmowania, ukończonego kursu, np. przedmałżeńskiego) i dalszego wykorzystania fałszywych pism na forum kościelnym. W tej sytuacji przemyślenia wymaga obieg dokumentów w środowisku kościelnym, co już regulują różne przepisy prawa kanonicznego. Jednakże potrzebne są nowe instrukcje, których treść uwzględniłaby coraz powszechniejszy cyfrowy sposób przekazywania pism oraz spotkań online (kursów, szkoleń), ale także możliwe sposoby korzystania z systemów AI, jak również zapobieganie fałszowaniu dokumentów.

Zakończenie

Sztuczna Inteligencja i jej narzędzia stały się współczesnym globalnym wyzwaniem, także dla Kościoła katolickiego. W punkcie wyjścia konieczne jest najpierw zrozumienie, czym AI jest. Następnie można zastanawiać się nad praktycznym wykorzystaniem nowych rozwiązań

świata cyfrowego, pamiętając o tym, że jak każde narzędzie posiadają one swoje pozytywne, ale i negatywne strony.

Kościół jak najbardziej może i powinien zastosować AI w realizacji swojej misji, więc także w misji ewangelizacyjnej. Jednocześnie Magisterium Kościoła przypomina o pryncypiach, o podstawach chrześcijańskiej antropologii i moralnej stronie używania narzędzi cyfrowych, tak, aby służyły one dobru człowieka i społeczeństwa.

To oznacza, że ogólnie rozumiana otwartość, widoczna w dokumentach Magisterium, nie oznacza nieograniczonego „hurra- optymizmu”. Konieczny jest namysł, czy również mądry dystans. Automatyczne i bezrefleksyjne korzystanie z nowych narzędzi sprzyja negatywnym stronom ich stosowania. Przeciwnie, należy przemyśleć każde zastosowanie AI w misji kościelnej, pamiętając, że to człowiek i jego dobro są punktem wyjścia i dojścia zarazem, a także biorąc pod uwagę perspektywę relacji osoby do Boga. Nie można się poddawać paradygmatowi technokratycznemu; narzędzia nie mogą zdominować osoby ludzkiej (Address 2025). Każde zastosowanie systemów AI wymaga postawy odpowiedzialności.

Wypowiedzi Magisterium należy przełożyć na praktykę, więc także na wypracowanie rozwiązań prawa kościelnego. Już obecne w wielu dziedzinach systemy AI trzeba poddać refleksji. I tam, gdzie jest to konieczne połączyć z normami prawa kanonicznego, m.in. w obszarze edukacji. Zwłaszcza w związku z podmiotami, za które Kościół jest odpowiedzialny jak szkoły katolickie oraz uczelnie katolickie i kościelne. Takie podejście osób odpowiedzialnych za tworzenie i stosowanie prawa kanonicznego jest jak ewangeliczne sięganie po to, co stare i nowe: „Dlatego każdy uczoney w Piśmie, który stał się uczniem królestwa niebieskiego, podobny jest do ojca rodziny, który ze swego skarbcza wydobywa rzeczy nowe i stare” (Mt 13,52).

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Not applicable.

Acknowledgments: Not applicable.

Conflicts of Interest: The author declares no competing interests. The author serves as deputy editor of the journal but was fully recused from the editorial handling of this manuscript and did not influence the publication decision.

References

Sources

- Address of the Cardinal Secretary of State at the General Debate of the 79th Session of the United Nations General Assembly*, 28.09.2025. <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2024/09/28/240928f.html>. Accessed 18 November 2025.
- AI Research Group for the Centre for Digital Culture of the Dicastery for Culture and Education of the Holy See. 2024. *Encountering Artificial Intelligence: Ethical and Anthropological Investigations*. Edited by Matthew J. Gaudet, Noreen Herzfeld, Paul Scherz and Jordan J. Wales. Eugene, Oregon: PICKWICK Publications (=AI Research).
- Benedictus XVI. *Recurrente XLIII Internationali Die Communicationum Socialium*, 24.01.2009. AAS 101 (2009): 136-140.
- Benedictus XVI. *In celebratione XLV Internationalis Diei Communicationum Socialium*, 24.01.2011. AAS 103 (2011): 123-126.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. promulgatus*, 25.01.1983. AAS 75/II (1983): V-XXX. 1-317. Translation: *Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*. Zaktualizowany przekład na język polski. 2022. Poznań: Pallottinum.
- Dykasteria Nauki Wiary, Deklaracja *Dignitas infinita*, 8.04.2024. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_dff_doc_20240402_dignitas-infinita_pl.html. Accessed 18 November 2025 (=DI).
- Dykasteria Nauki Wiary, Dykasteria ds. Kultury i Edukacji. *Antiqua et Nova. Nota na temat relacji pomiędzy sztuczną inteligencją a inteligencją ludzką*, 28.01.2025. https://www.ekai.pl/wp-content/uploads/2025/04/PL_Nota-Antiqua-et-nova.pdf. Accessed 1 September 2025 (= AeN).
- Francesco. 2020. *Discorso del Santo Padre ai partecipanti alla Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita letto da S.E. Mons. Vincenzo Paglia*, 28.02.2020. https://www.academyforlife.va/content/dam/pav/documenti%20pdf/2020/CALL%2028%20febbraio/05_Papa%20Francesco_Discorso%2028%20febbraio%202020.pdf. Accessed 18 November 2025.
- Franciscus. 2016. *Litterae apostolicae motu proprio datae Sedula Mater* quibus Dicastrium pro Laicis, Familia et Vita constituitur. 4.06.2016. AAS 108 (2016): 963-968.
- Franciscus. 2017. *Constitutio apostolica Veritatis gaudium de universitatibus et facultatibus ecclesiasticis*, 8.12.2017. AAS 110 (2018): 3-34 (=VG).

- Franciscus. 2020. Litterae encyclicae *Fratres omnes* de fraternitate et sociali amicitia, 3.10.2020. AAS 112 (2020): 969-1074. Translacion: Franciszek. Encyklika *fratelli tutti* o braterstwie i przyjaźni społecznej. Translation: https://www.vatican.va/content/francesco/pl/encyclicals/documents/papa-francesco_20201003_enciclica-fratelli-tutti.html. Accessed 18 November 2025 (=FT).
- Franciscus. 2022. Constitutiones apostolicae *Praedicate Evangelium* de Curia Romana eiusque servitio pro Ecclesia in mundo, 19.03.2022. AAS 114 (2022): 375-455 (=PE).
- Franciscus. 2023. *Ad Membra Pontificiae Academiae pro Vita occasione XXVIII Coetus Generalis, cui titulus «Converging on the person. Emerging Technologies for the Common Good»*, 20-22.02.2023). 20.02.2023. AAS 115(2023): 308-311.
- Franciscus. 2024a. Pro LVII Die Mundiali Pacis. *Intelligenza artificiale e pace*, 1.01.2024. AAS 116 (2024): 54-64.
- Franciscus. 2024b. Pro LVIII Die Internationali Communicationum Socialium. *Intelligenza artificiale e sapienza del cuore: per una comunicazione pienamente umana*, 24.01.2024. AAS 116 (2024): 261-266. Translation: *Orędzie na 58 Dzień Środków Społecznego Przekazu, Sztuczna inteligencja i mądrość serca: dla komunikacji w pełni ludzkiej*. <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/20240124-messaggio-comunicazioni-sociali.html>. Accessed 18 November 2025.
- Franciszek. 2024. *Przemówienie Ojca Świętego Franciszka*, 14.06.2024. <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2024/june/documents/20240614-g7-intelligenza-artificiale.html>. Accessed 17 November 2025.
- Giovanni Paolo II, 1990, *Messaggio del Santo Padre Giovanni Paolo II per La XXIV Giornata Mondiale delle Comunicazioni Sociali „Il messaggio cristiano nell’attuale cultura informatica”*, 24.01.1990. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/messages/communications/documents/hf_jp-ii_mes_24011990_world-communications-day.html. Accessed 12 November 2025. Translation: Jan Paweł II. *Orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*. In *Orędzia papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967-2002*. Edited by Marek Lis, 42-200. Częstochowa: Edycja Świętego Pawła.
- Jan Paweł II. 2002. *Przemówienie*, 22.11.2002. *L’Osservatore Romano*. Wyd. pol. 4 (2002): 27-28.
- Joannes Paulus II. 1979. Constitutio apostolica *Sapientia christiana*, 15.04.1979. AAS 71 (1979): 469-499 (=SCH).
- Joannes Paulus II. 1990. Constitutio apostolica *Ex corde Ecclesiae*, 15.08.1990. AAS 82 (1990): 1475-1508 (=EC).
- Kongregacja Edukacji Katolickiej. *Instrukcja o zastosowaniu sposobu zdalnego nauczania w uniwersytetach/wydziałach kościelnych*, 13.05.2021. <http://www.educatio.va/content/dam/cec/Documenti/Insegnamento%20a%20distanza%20PL.pdf>. Accessed 18 November 2025 (=Instrukcja).

- Leon XIV. 2025a. *Przemówienie Ojca Świętego Leona XIV do Kolegium Kardynalskiego*, 10.05.2025. <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/pl/speeches/2025/may/documents/20250510-collegio-cardinalizio.html>. Accessed 18 November 2025.
- Leon XIV. 2025b. *Przemówienie Ojca Świętego Leona XIV do przedstawicieli mediów*, 12.05.2025. <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/pl/speeches/2025/may/documents/20250512-media.html>. Accessed 18 November 2025.
- Leon XIV, 2025c. *Przesłanie Ojca Świętego Leona do uczestników II dorocznej konferencji na temat sztucznej inteligencji, etyki i ładu korporacyjnego*, 17.06.2025. <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/pl/messages/pont-messages/2025/documents/20250617-messaggio-ia.html>. Accessed 18 November 2026.
- Leon XIV. 2025d. *Pozdrowienie Ojca Świętego Leona XIV skierowane do influencerów i misjonarzy cyfrowych*, 29.07.2025. <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/pl/speeches/2025/july/documents/20250729-missionari-digitali.html>. Accessed 18 November 2025.
- Leon XIV. 2025e. *List apostolski Kreslić nowe mapy nadziei z okazji 60. rocznicy deklaracji soborowej *Gravissimum educationis**, 27.10.2025. https://www.vatican.va/content/leo-xiv/pl/apost_letters/documents/20251027-disegnare-nuove-mappe.html. Accessed 20 November 2025.
- Pontificio Consiglio delle Comunicazioni Sociali. *Etica in Internet*, 22.02.2002. https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/documents/rc_pc_pccs_doc_20020228_ethics-internet_it.html. Accessed November 17, 2025. Translation: Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu. 2002. *Etyka w Internecie*. *Biuletyn KAI* 11 (17.03.2002): 31-35 (=Etyka w Internecie).
- Pontificio Consiglio delle Comunicazioni Sociali. *La Chiesa e Internet*, 22.02.2002. https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/documents/rc_pc_pccs_doc_20020228_church-internet_it.html. Accessed 17 November 2025. Translation: Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu. 2002. *Kościół a Internet*. *Biuletyn KAI* 10 (10.03.2002): 31-35 (=Kościół a Internet).
- Rome Call for AI Ethics*, 28.02.2020. https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_academies/acdlife/documents/rc_pont-acd_life_doc_20202228_rome-call-for-ai-ethics_en.pdf. Accessed 17 November 2025 (=Rome Call).
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II. *Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes**, 7.12.1965. AAS 58 (1966): 1025-1115. (=GS).
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II. *Declaratio de educatione christiana *Gravissimum educationis**, 28.10.1965. AAS 58 (1966): 728-739 (=GE).
- UNESCO. 2023a. "Education in the age of artificial intelligence". https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387029_eng?posInSet=12&queryId=3316f697-f117-440a-8733-86d593cebd3d. Accessed 17 November 2025.
- UNESCO. 2023b. "Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence". <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386510>. Accessed 17 November 2025.

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Literature

- Bioetyk o zagrożeniach AI: nie jest za późno, aby wsadzić dzina z powrotem do butelki*, <https://opoka.org.pl/News/Swiat/2025/bioetyk-o-ai-nie-jest-za-pozno-aby-wsadzic-dzina-do-butelki>. 2025. Accessed 18 November 2025.
- Domasz, Arkadiusz. 2013a. *Możliwości zastosowania Internetu w misji Kościoła. Studium kanoniczno-teologiczne*. Kraków: Poligrafia Inspektoratu Towarzystwa Salezjańskiego.
- Domasz, Arkadiusz. 2013b. “Środki komunikacji społecznej w nauczaniu Kościoła i misji ewangelizacyjnej.” *Seminare. Poszukiwania Naukowe* 34: 81-95.
- Ekspertka o sztucznej inteligencji: ludzie tworzą, maszyny generują*. 2025. <https://www.zyciezakonne.pl/download/biuletyn/2025/Biuletyn-Tygodniowy-CIZ-31-2025.pdf>. Accessed 18 November 2025.
- Gliniecki, Wojciech. 2025. “Sztuczna inteligencja w perspektywie personalistycznej wizji rzeczywistości.” *Ateneum Kapłańskie* 184(2): 245-258.
- Kamiński, Rafał. 2025. “Normy wydane przez Konferencję Episkopatu Polski obowiązujące duchownych, osoby konsekrowane i niektórych świeckich w ich działalności medialnej.” *Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* 35(38): 105-125. <https://doi.org/10.32077/bskp.9673>.
- Kloch, Józef. 2003. “Kościół – Internet. Wybór bibliografii polskiej z lat 1991-2001”. In *Internet i nowe technologie – ku społeczeństwu przyszłości*. Edited by Tadeusz Zasępa and Radosław Chmura, 67-83. Częstochowa: Edycja Świętego Pawła.
- Kloch, Józef. 2013. *Kościół w Polsce wobec web 2.0*. Kielce: Jedność.
- Lewek, Antoni. 2003. *Podstawy edukacji medialnej i dziennikarskiej*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Pańpuch, Zbigniew. 2025. “Inteligencja osobowa a sztuczna.” *Ateneum Kapłańskie* 184(2): 214-244.
- Przełomowe przepisy UE dotyczące sztucznej inteligencji*. 2024. <https://legalis.pl/przełomowe-przepisy-ue-dotyczace-sztucznej-inteligencji/>. Accessed 17 November 2025.
- Santoro, Raffaele, Paolo Palumbo, and Federico Gravino. 2024. *Diritto canonico digitale*. Napoli: Editoriale Scientifica.
- Siepert, Hubert. 2025a. “Nauczanie papieża Franciszka w kwestii systemów sztucznej inteligencji. Wybrane zagadnienia.” *Ateneum Kapłańskie* 184(1): 47-60.
- Siepert, Hubert. 2025b. “Generatywna SI w służbie duszpasterstwa. Eksperyment z zastosowaniem ChatGPT.” *Ateneum Kapłańskie* 184(2): 287-302.
- Skrzydlewski, Paweł. 2025. “Sztuczna inteligencja w świetle filozofii realistycznej. Uwagi w kontekście wychowania, edukacji oraz religijności człowieka.” *Ateneum Kapłańskie* 184(2): 259-279.

- “«Święty może wstawić się za nami, serwer nie». Czy wirtualne rozmowy ze świętymi to dobry pomysł?.” 2025. <https://opoka.org.pl/News/Swiat/2025/swiety-moze-wstawiac-sie-za-nami-serwer-nie-czy-wirtualne>. Accessed 18 November 2025.
- Weresa, Marek and Monika Przybysz. 2025. “«Katolicki influencer» – czyli jaki? Misja na cyfrowym kontynencie.” <https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2025-07/katolicki-influencer-czyli-jaki-misja-na-cyfrowym.html>. Accessed 18 November 2025.
- Wiecki, Andrzej. 2025. “Sztuczna inteligencja jako narzędzie pracy duszpasterskiej.” *Ateneum Kapłańskie* 184(2): 280-286.
- Wojnowski, Tomasz. 2025. “«Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie». Sztucznej inteligencji walka o prawdziwość.” *Ateneum Kapłańskie* 184(2): 303-315.
- Wojtecki, Dariusz. 2023. “Jedenaste: nie będziesz algorytmem. Szanse i zagrożenia sztucznej inteligencji”. <https://opoka.org.pl/biblioteka/X/XK/jedenaste-nie-bdziesz-algorytmem-szanse-i-zagrozenia-sztucznej>. Accessed 18 November 2025.

Abstrakt: Tematyka sztucznej inteligencji kojarzy się głównie z przestrzenią nowych technologii. Jednakże są to zagadnienia istotnie wpływające na funkcjonowanie całego ludzkiego świata. Także Kościół katolicki aktywnie włącza się do współczesnej dyskusji na ten temat. W tym kontekście powstała Nota *Antiqua et Nova* opublikowana 28 stycznia 2025 r. W opracowaniu pokrótce zostało przedstawione nauczanie Magisterium Kościoła na temat Internetu i jego wykorzystania. W dalszej części zostały zarysowane wypowiedzi Magisterium na temat sztucznej inteligencji, które poprzedziły notę *Antiqua et Nova*. Następnie przybliżono treść noty z 2025 r., ze zwróceniem uwagi na część dotyczącą edukacji. W końcowej części opracowania została podjęta próba zestawienia nowych wyzwań technologicznych z przestrzenią prawa kanonicznego, czy i w jakim zakresie nowe technologie sztucznej inteligencji powinny być regulowane normami prawa kościelnego. Sztuczna Inteligencja i jej narzędzia wymagają najpierw zrozumienia i studiowania. Następnie można zastanawiać się nad praktycznym wykorzystaniem nowych rozwiązań świata cyfrowego, również ewangelizacyjnym, uwzględniając ich pozytywne i negatywne strony. Jednocześnie Magisterium Kościoła przypomina o pryncypiach, aby nie zapomnieć o podstawach chrześcijańskiej antropologii i moralnej stronie używania narzędzi cyfrowych, tak, aby służyły one dobru człowieka i społeczeństwa. Potrzebne jest także wypracowanie rozwiązań prawa kościelnego, np. w obszarze edukacji, zwłaszcza w związku z podmiotami, za które Kościół jest odpowiedzialny: szkoły katolickie, uczelnie katolickie i kościelne.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja, *Antiqua et nova*, Magisterium Kościoła, prawo kanoniczne

THE MAGISTERIUM OF THE CHURCH AND THE DIGITAL WORD:
ANTIQUA ET NOVA

Abstract: Artificial intelligence is typically associated with the domain of emerging technologies. Yet these developments profoundly influence the functioning of the human world as a whole. The Catholic Church, for its part, is actively engaged in the contemporary debate on these issues. It is within this context that the Note *Antiqua et Nova*, published on 28 January 2025, was prepared. This study offers a concise overview of the Magisterium's teaching on the Internet and its use. It then sketches the key statements on artificial intelligence issued by the Magisterium prior to *Antiqua et Nova*. Next, it presents the content of the 2025 Note, with particular attention to the section devoted to education. The final part of the study attempts to relate these new technological challenges to the sphere of canon law, examining whether—and to what extent—the emerging technologies of artificial intelligence ought to be regulated by ecclesiastical norms. Artificial intelligence and its tools first require thorough understanding and careful study. Only then can one consider their practical application within the digital realm, including for evangelization, while taking into account both their advantages and their risks. At the same time, the Magisterium reiterates fundamental principles to ensure that the foundations of Christian anthropology and the moral dimension of using digital tools are not overlooked—so that such technologies truly serve the good of the human person and of society. There is also a need to develop appropriate canonical regulations, particularly in the field of education, in light of the Church's responsibility for Catholic schools, Catholic universities, and ecclesiastical institutions.

Keywords: artificial intelligence, *Antiqua et nova*, Magisterium of the Church, canon law

Translated by Monika Dąbrowska